

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Josipa Zirdum

**KAZALIŠTE KAO POTICAJ NASTAVI
HRVATSKOGA JEZIKA**

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**KAZALIŠTE KAO POTICAJ NASTAVI
HRVATSKOGA JEZIKA**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Metodika hrvatskoga jezika II

Mentor: Valentina Majdenić, doc.dr.sc.

Student: Josipa Zirdum

Matični broj: 2452

Modul: C

Osijek
srpanj, 2017.

Zahvaljujem mentorici doc.dr.sc.Valentini Majdenić
na povjerenju, strpljivosti, volji te pomoći prilikom izrade diplomskog rada.

Također, zahvaljujem svojoj obitelji na strpljenju, moralnoj i
financijskoj pomoći te povjerenju koju su mi pružili tijekom studiranja.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KAZALIŠTE	2
2.1. Kratka povijest kazališta	3
3. GRADSKO KAZALIŠTE POŽEGA	4
3.1. Početci kazališta u Požegi	4
3.2. Trenutno stanje Gradskog kazališta Požega	9
3.2.1. Kazlado	10
3.2.2. Kafe	11
3.2.3. MŠK	12
3.2.4. SKAD	13
3.2.5. KAD	14
4. KAZALIŠTE U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA	15
4.1. Dramski odgoj u nastavi Hrvatskoga jezika	15
5. EMPIRIJSKI DIO	18
5.1. Cilj istraživanja	18
5.1.1. Pretpostavka istraživanja	18
5.2. Zadatci istraživanja	18
5.3. Postupak, uzorak i instrument istraživanja	18
5.4. Rezultati istraživanja	19
6. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA	33

SAŽETAK

Ovaj rad usmjeren je na kazalište općenito te na povijesni razvoj kazališta u Požegi, odnosno njegove karakteristike kao institucije. Ovaj rad ukratko govori i o kazalištu te dramskim metodama u nastavi Hrvatskoga jezika, te također na utjecaj odlaska u kazalište u nastavi Hrvatskoga jezika. Cilj istraživanja je ispitati volju, poticaj i dostupnost odlaska u kazalište učenika škola u Požegi i okolici. Zadaci su ovog istraživanja ispitati vole li učenici ići u kazalište, te postoji li razlika u odlascima u kazalište između gradskih i općinskih škola. Postupak se proveo u drugim, trećim i četvrtim razredima osnovnih škola: Dobriša Cesarić, Katolička osnovne škole, Osnovna škola Mladost Jakšić te osnovna škola Dragutina Lermana Brestovac, prilikom čega su se anketirali učenici. Anketa se sastoji od 9 pitanja.

Ključne riječi: kazalište, povijesni razvoj kazališta, Požega, Hrvatski jezik

SUMMARY

This graduate thesis is focused on the theater in general and also on the historic development of the theater in Požega, its characteristics as the institution. This thesis tells us something about the theater and methods of drama in the Croatian language instruction and also about the influence of going to theater to Croatian language instruction. Aim of the research is to examine the will, stimulus and availability of going to the theatre among the pupils in Požega and nearby. The tasks of this research are to examine if the pupils love going to the theatre and if there is any difference between the urban schools and rural schools as far as the availability of going to the theatre is concerned. The process was carried out in the 2nd, 3rd and 4th grades of the schools: Dobriša Cesarić, Catholic elementary school, Elementary school Mladost Jakšić and Elementary school Dragutin Lerman in Brestovac. The pupils were interviewed and the questionnaire has 9 questions.

Key words: the theatre, historic development of the theatre, Požega, Croatian language

1. UVOD

Tema kazalište tradicionalna je sastavnica medijske kulture predmeta Hrvatski jezik koja se pojavljuje prvi puta u 2. razredu osnovne škole. Odlazak u kazalište tradicionalna je sastavnica cjelokupnog obrazovanja učenika. Kazalište je kulturno umjetnička ustanova koja je namijenjena izvođenju na sceni. Kazalište postoji još od davnina. Nastalo je u antičkoj Grčkoj kada su se održavale predstave u čast boga Dioniza. Od samog početka pa tako i danas, kazalište spaja više vrsta umjetnosti na jednom mjestu. Osnovni tipovi kazališnih predstava su drame, komedije i mjuzikli. Kako bi privukli što više gledatelja, kazalište se zapravo prilagođava svojoj publici. Jedna od karakteristika dobre predstave je da se glumci trebaju povezati sa publikom, ali i publika se treba povezati s glumcima. Ako su ta dva uvjeta ostvarena, uspjeh predstave je osiguran. Škola i kazalište su oduvijek bile u suradnji. Odlaskom na kazališne predstave kao dio redovnog školskog programa, učenike se potiče i motivira za daljnji rad i učenje u nastavi Hrvatskog jezika. Učenici obogaćuju svoju opću kulturu, uče povijesne činjenice, uče o drugim kulturama, vjerama i tradicijama, a sve to na zanimljivi način od „suhoparnog“ učenja u učionicama. No, nisu svim učenicima i školama omogućeni odlasci u kazalište. U većini slučajeva, odlazak u kazalište seoskim/općinskim školama i učenicima tih škola, nije dostupan. Ponekad zbog velike papirologije koju učitelji moraju ispuniti i prikupiti, učitelji jednostavno odustanu od organizacije odlaska u kazalište sa svojim učenicima. Stvar papirologije je zapravo sličan i u gradskim školama. Ono što razdvaja seoske/općinske i gradske škole je prijevoz . Uz svu papirologiju, pristanak roditelja i ostalo, učitelji seoskih/općinskih škola imaju i problem prijevoza koji se treba osigurati i organizirati za učenike. Mislim da su to dva glavna razloga zbog kojih učenici danas sve manje i manje idu na kazališne predstave. Iz osobnog iskustva znam da su sve kazališne predstave koje sam pogledala, bilo to sa školom ili izvan škole, ostavile jako pozitivan utjecaj na mene. Iz svake predstave se dalo nešto naučiti. Treba se pobrinuti da svoj djeci, svim učenicima odlazak u kazalište bude osiguran te dostupan svima u jednakoj i često mjeri.

2. KAZALIŠTE

Riječ kazalište potječe od glagola kazati u smislu složenice pokazati, prikazati (lat. monstrare), odakle i imenica kazac i kazalica za osobu koja pripovijeda pripovijesti. U srodnom značenju isti je glagol prisutan i u složenicama kažiprst, kažiput i putokaz. (Skok, 1972) Što se pak sinonimne riječi teatar tiče, Skok piše da se u 18. stoljeću javlja u kajkavštini kao tijater, internacionalni grecizam od atičkog theaomai (hrv. gledam), koji se uvrježuje u mnogim jezicima: eng. theatre, tal. teatro, njem. theater, rus. teatr. Etimologijom upućuje prvenstveno na gledanje i promatranje, polagano nadilazeći prvobitno i ograničeno značenje grčkog theatrona i latinskog theatruma u smislu gledališta u sklopu kazališne građevine. U sadržaju pojma kazalište obuhvaćeni su slijedeći pojmovi: - zgrada ili kakva građevina, odnosno posebno obilježeno mjesto za izvedbu predstavljačkih umjetnosti (drame, opere, baleta...). Tako kazališni prostor postaje svaki onaj lokalitet koji postaje scenski istodobnim sudjelovanjem izvođača i gledatelja, tj. publike u njemu, npr. ulica, trg, perivoj, crkva, feudalni dvorac, vozilo, plovilo itd. - istoznačnica za krajnji rezultat postojanja, tj. za predstavu, čime se promišlja sudioništvo u ostvarivanju scensko- kazališnog čina, a ne određeni prostor ili sociološko kulturno-povijesni ili civilizacijski pojam; - ustanova, tijelo ili umjetnička organizacija koja bez obzira na društveni, pravni, staleški ili financijski status priprema, organizira i izvodi kazališne predstave. Tako možemo govoriti i o amaterskom kazalištu, putujućem kazalištu, isusovačkom kazalištu. U estetičkom smislu, pojam kazalište označava cjelovito stilsko razdoblje, zatim integralni autorski izraz i njegovu praktičnu komponentu kod pojedina pisca, skladatelja ili redatelja, odnosno neke žanrovske specifičnosti scenske umjetnosti (npr. Barokno kazalište, Držićevo kazalište, Wagnerov kazališni izraz). Ovo se određenje pojma odnosi i na neke žanrovske specifičnosti, povijesno politička, sociološka ili pak tehničko-izvedbena obilježja (npr. lutkarsko kazalište, kazalište Modrih bluza, kazalište sjena) (Batušić, 1991.)

2.1. Kratka povijest kazališta

Kazalište postoji od davnina, naravno ne u istom obliku kao danas. Početci kazališta su u Antičkoj Grčkoj gdje su se odvijale razne predstave i priredbe u čast boga Dioniza, za kojeg se kao i za ostale bogove prirode vjerovalo da je umro i uskrsnuo. Stručnjaci smatraju da su to početci tragedije i komedije. U to vrijeme, korifej je predvodio zbor te se s vremenom transformirao u glumca tj. interpretatora određenog lika. Tim činom se dobila mogućnost dijaloga. U 6.st.pr.Kr. Tespis prikazuje predstave s jednim glumcem i zborom. U 5.st.pr.Kr. dolazi do jakog razvoja kazališne umjetnosti. Eshil uvodi drugog glumca uz zbor dok Sofoklo uvodi trećeg glumca. (Mijatović, 2009). Najpoznatiji autori tragedija i ujedno i jedini sačuvani su Eshil, Sofoklo i Euripid dok u komedijama prevladava Aristofan. Kada su se Dionizu prinisile žrtve, ljudi bi se smjestili na obronke brežuljaka kako bi bolje vidjeli žrtvenik. U Dionizovu kazalištu u Ateni moglo je stati oko 20 000 ljudi. Kasnije će se graditi još veća kazališta. Prostor ispred hrama gdje se igraju predstave u pravilu je kružnog oblika a obično se naziva orhestra. U njegovu središtu nalazi se žrtvenik (timela) na kojem Dionizov svećenik prije predstave izvodi žrtveni obred. Uz timelu igraju glumci, a oko njih se smješta zbor. Gledatelji su smješteni oko orhestre i u počecima stoje no vremenom se smještaju u amfiteatar. U duhu demokratičnosti za smještaj gledatelja vrijedi načelo ravnopravnosti s izuzetkom prvog reda sjedala koji je namijenjen svećenicima i počasnim gostima. Žene nisu smjele glumiti, glumili su samo muškarci koji su na licu nosili tragične i komične maske. Glumci su se u tragedijama odijevali u duge, svečane haljine pod koje su podmetali jastuke. Na nogama su nosili koturne – cipele s visokim potplatima i petama. Sve su to radili kako bi bili što veći, jer su glumili događaje iz života heroja. U komedijama su se glumci odijevali jednostavno jer su prikazivali obične ljude. (Mijatović, 2009)

Rim preuzima kazališnu kulturu od Grčke. Djela su se prevodila na latinski jezik a dolazi i do promjene scene. Rimljani su otišli korak dalje pa su s vremenom počeli izvoditi vulgarizirane komedije te koriste pantomimu i mimiku.

U razdoblju srednjeg vijeka nije bilo kazališta već su ulogu zabavljanja puka preuzeli putujući pjevači i žongleri. U 17.st. kazalište se preseljava u velike dvorane.

3. GRADSKO KAZALIŠTE POŽEGA

3.1. Počeci kazališta u Požegi

Požega je jedan od rijetkih gradova koji se može pohvaliti s tri stoljeća starom kazališnom tradicijom. Prema zapisima Tome Matića (1698. – 1773.) prva kazališna predstava u Požegi odigrana je 27. kolovoza 1715. Iako je datum poznat, naziv predstave nažalost nije zapisan. Predstava je odigrana na pozornici koja je bila postavljena pod šatorskim platnom u dvorištu isusovačkog samostana. Ovaj podatak nam pokazuje visoki stupanj kulturnoga, društvenoga i povijesnoga života samog grada i njegovih stanovnika. Nakon samo tri godine, s kazališne pozornice se čuo hrvatski jezik, barem se tako pretpostavlja. Kazališna predstava pod nazivom „Sapritius et Nicephorus“ izvedena je pred crkvom sv. Lovre. Bila je to tragična igra čiji se dijelovi još uvijek čuvaju u Munchenu. Izvor nam otkriva da je gledateljima podijeljen sadržaj drame napisan na njemačkom, talijanskom i latinskom jeziku kako bi predstavu mogli pratiti gledatelji koji nisu govorili hrvatski jezik. Nastavni jezik isusovačke gimnazije u Požegi bio je tada, kao i drugdje u svijetu, latinski, pa su školske knjige bile pisane na latinskom. Također, školske priredbe su se izvodile na latinskom jeziku.

Prema Tomi Matiću, 1727. godine izgrađena je kazališna dvorana tj. prostrano kazalište za đačke predstave. U zgradi Gimnazije, koju su isusovci sagradili, uz školske prostorije nalazila se i posebna dvorana za kazališne predstave. Prva predstava u novoizgrađenoj dvorani, čija je tematika bila vezana za poklade, izvodi se 1728. S vremenom kazalište nije odgovaralo razvoju i ugledu škole, pa je 1764. izgrađena nova zgrada kazališta koja odgovara i „najodličnijem“ posjetitelju. Požeški franjevci, 1834. preuzimaju upravu Gimnazije, pa tako i upravu Kazališta. Franjevci su nastavili prikazivati dramatizirane religiozne legende, koje su većinom rađene po stranim uzorcima, ali su se prikazivale na hrvatskom jeziku. Tradicija đačkih predstava se nastavlja i kasnije. Uz literarna đačka društva djeluju i dramske sekcije, koje priređuju kazališne predstave izvodeći djela iz domaće i strane književnosti. Osim đačkih predstava, u početku 19. st. nije bilo predstava na hrvatskome jeziku. U Zagrebu i ostalim dijelovima sjeverne Hrvatske i Slavonije, glumci različitih njemačkih putujućih družina, prikazivali su djela stranih autora na njemačkom jeziku. Takva situacija nije povoljno utjecala na razvijanje narodne svijesti. U doba narodnog preporoda, ideja iliraca počela se, iz Zagreba, širiti na ostale krajeve Hrvatske. Požega je već i prije odisala narodnim duhom pa je s velikim oduševljenjem pozdravila ideju iliraca. Nadalje, požeška županija se pridružuje hrvatskom Saboru i uvodi hrvatski jezik kao službeni.

Vesna Vlašić (2016) navodi da od tada postoji kontinuitet kazališnog života u Požegi preko putujućih kazališnih družina do Prvog dobrovoljačkog kazališta. Opstanku i razvoju kazališnog života uvelike je doprinio i niz pisaca Požežana koji su pisali i dramske tekstove (Jurković, Korajac, Tomić, Ivanošić i drugi). Iz Dobrovoljačkoga kazališnog društva 1885. godine razvija se Amatersko kazalište. U razdoblju kraja 19. stoljeća do Drugoga svjetskog rata kazališni život svodio se na povremena gostovanja većih kazališnih kuća. Za vrijeme Drugoga svjetskog rata na požeškom području djelovalo je nekoliko kazališnih grupa. Kontinuirani rad Gradskog kazališta Požega započeo je odmah nakon 2. svjetskog rata. Iako kazalište od tada djeluje pod raznim imenima, održalo je svoje postojanje. Prve naznake profesionalnog kazališta su se počele javljati 1946. kada se spajaju dvije gradske glumačke grupe: Sindikalna grupa i grupa Narodnog fronta. Već iduće godine, mijenjaju ime u Sindikalno kazalište te započinju s izvođenjem predstava. U međuvremenu, Sindikalno kazalište, šalje zahtjev Ministarstvu prosvjete za odobrenje osnivanja kazališta. Dok čekaju odgovor Ministarstva, Požežani nastupaju na Smotri kazališta Slavonije u Osijeku gdje nastupaju s Nušićevim „Pokojnikom“. U gledalištu u Osijeku se nalazio i jedan od izaslanika Ministarstva koji je ostao oduševljen predstavom te pridonio tome da se zahtjev Požeškog kazališta odobri.

Prema Vlašić (2016) događaj koji je uslijedio bio je iznimno važan za Požegu, gradić koji je tada brojio 12.000 stanovnika. Krenulo se odmah s prvim aktivnostima, Gradski narodni odbor osnovao je Gradsko narodno kazalište. Zaposleno je 12 glumaca te 7 članova administrativno-tehničkog osoblja. Kazalište je svečano otvoreno 28. ožujka 1948. godine predstavom u tri čina *Odrpanci* Mateja Bora. Imenovana je uprava kazališta koju su činili Antun Potočnik (direktor), Petar Kuvač (tajnik) te članovi Đuro Karan, Jovanka Grđan, Darinka Gvozdanović, Slavko Balog i Slavko Grabusin. Kazalište je, započinjući svoje profesionalno razdoblje, prve godine suočeno s nizom financijskih poteškoća no ubrzo iz gradske blagajne počinju stizati redovite dotacije što je uz prihode od prodanih ulaznica omogućilo sasvim pristojnu egzistenciju. Te prve godine svojega profesionalnog rada Požeško kazalište izvelo je pet premijera. Osim već spomenute izvedbe *Odrpanaca* Mateja Bora, izvedene su: *Pokojnik* Branislava Nušića, *Kralj Betajнове* Ivana Cankara, Nušićevo *Sumnjivo lice* te Sremčev *Pop Ćira i pop Spira*. Ukupno 13 izvedbi vidjelo je 3.420 gledatelja. U kazališnoj sezoni 1948./49. postavljene su tri premijere: Miroslav Feldman, *Iz mraka*, Čehov, *Aktovke (Medvjed i Prosidba)* te James Gow i Arnaud D'Usseau, *Duboko korijenje*. Na repertoaru su bile i tri reprize. Ukupno su izvedene 33 predstave, a pogledalo ih je 13.193 posjetitelja.

Kazališna sezona 1949./50. bilježi tri reprize i pet premijera: Marin Držić, *Dundo*

Maroje; Slavko Kolar, *Sedmorica u podrumu*; Jovan Sterija Popović, *Kir Janja*; Carlo Goldoni, *Krčmarica Mirandolina*; Mira Pucova, *Oganj i pepeo*. Kazališni ansambl izveo je 62 predstave i 18 gostovanja izvan matičnog kazališta. Predstave je pogledalo 16.370 gledatelja.

U kazališnoj sezoni 1952./53. prikazano je 90 predstava i premijerno izvedeno 12 kazališnih komada. U proljeće 1953. godine kazalište mijenja naziv u Narodno kazalište Slavonska Požega, a direktor kazališta je Petar Kuvač.

Od 1948. do 1953. godine, rad kazališta u Požegi možemo okarakterizirati ujedno i najplodnijim razdobljem. Odigrano je 38 premijera, 398 repriza pred 109.325 gledatelja. Ovakav uspjeh govori o dobroj organizaciji kazališnog rada, uspješnom profesionalnom ansamblu i isto tako aktivnim amaterima. Nesumnjiva je, osim kadrovske, i dobra materijalna situacija. Podaci govore kako je kazalište 1953. godine dobilo 10 % sredstava od ukupnog gradskog proračuna ili preko 25 % sredstava planiranih za prosvjetu i kulturu. No, idealna situacija nije dugo trajala, do naznake prvih poteškoća dolazi 1954. godine. One se najprije osjećaju u kadrovskoj politici. Odlaze redatelj Marijan Štetić te glumci Darinka Gvozdanić, Ankica Beretovac i Rudolf Tomac, a dolaze umjesto njih tada manje poznati glumci Elizabeta Pišpek iz Zadra, Luka Kolompar iz Sombora i Mustafa Kapetanović iz Tuzle. Odlaskom profesionalnog redatelja zaključeno je kako kazalište neće upošljavati redatelje nego će honorarno svaku predstavu režirati drugi redatelj kao gost. Ukazuje se i potreba za velikim financijskim ulaganjima u adaptaciju zgrade kazališta, počinje se osjećati i nestašica novca u gradskoj blagajni, a istovremeno se na republičkom nivou počinje raspravljati o ukidanju profesionalnog kazališta u Požegi, odnosno o svrsi njegova opstanka. Bez obzira na sve navedeno, te je godine kazališna sezona itekako plodna. Postavljeno je 12 premijera, odigrano 120 predstava (27 izvan Požege) pred 33.670 gledatelja.

Kazališni repertoar požeškog kazališta činili su klasici, komadi koji su prikazivali suvremenu stvarnost, komadi zavičajnika te zabavni komadi. Time se prvenstveno htjelo publiku kontinuirano upoznati s djelima svjetskih klasika, ali i klasika naše kulturne baštine no na repertoaru su našla mjesto djela manje umjetničke vrijednosti namijenjena manje zahtjevnoj publici, isključivo zbog financijskog učinka. Bilo je naravno mnogo onih koji na uvođenje zabavnih komada u repertoar kazališta nisu gledali s oduševljenjem, o tome nam piše Požeški list, (1954): „Kazališna uprava u posljednje vrijeme se sve više orijentira na prikazivanje komedija. Tako postupa s najmanje rizika. Ne žale za utrošenim novcem i vremenom. Voljni su štošta progledati kroz prste. No pitanje je, da li je takva repertoarna politika ispravna? To je u neku ruku put linijom manjeg otpora. Pri tome se ispušta iz vida osnovna svrha svakog

kazališta: razvijanje umjetničkog ukusa publike. Potpun uspjeh se može postići jedino prikazivanjem visokokvalitetnih komada, koji pored scenskih odlika imaju i literarnu vrijednost. Na njima i glumci bolje unapređuju svoje stvaralačke mogućnosti. Tome mnogo ne služe tzv. laki komadi bez veće vrijednosti.“

Prema Vlašić (2016) predstave su se davale za građanstvo, za seosko stanovništvo na pozornicama u Ovčarama (selo pored Kutjeva) i Pleternici, kolektive iz radnih organizacija, učenike i vojnike. Požeško kazalište je među prvima davalo i predstave namijenjene omladini na gradilištu dionice autoceste Županja–Vinkovci. Tada su izvedene četiri jednočinke: Medvjed i Prosidba Antona Pavloviča Čehova te Zelena grana i Budala Volodimira Oleksijoviča Suhodoljskog. Osim predstava, 6 požeških profesionalaca (koliko je tada brojio ansambl) izvelo je nekoliko recitacija te su održana predavanja o dramskoj umjetnosti. Predstave su se izvodile na improviziranim pozornicama na samim radilištima, a gradili su ih glumci. To možemo pročitati u brošuri *Povodom 5-godišnjice Kazališta Požega* (1953): „Rano smo se ustajali, spakovali našu garderobu i rekvizite i selili od logora do logora. Odmah po dolasku skupljali smo materijal i gradili pozornicu na kojoj ćemo poslijepodne i navečer nastupati. Popodne predstava, jedna, dvije već prema broju omladinaca i njihovom rasporedu rada [...] Premda smo bili zauzeti predstavama i radom na izgradnji pozornice, sve slobodno vrijeme smo provodili u nastavku vježbanja drame »Duboko korijenje«. Sjeli bi negdje u prirodi, na nekom šumskom proplanku, pored Bosuta ili na neku livadu i vježbali [...] Poslije 15 dana boravka na autoputu rastali smo se od vri jednih omladinaca davši im 11 predstava pred preko 10.000 gledalaca, ponosni da smo mi među prvim kulturnim radnicima pridonijeli svoj udio ovom velebnom djelu naše omladine.“

Podaci govore o velikom interesu gledatelja, te kako publika u manjim mjestima cijeni što ima priliku pogledati predstave s istom scenografijom i kostimografijom kao na pozornici u Požegi. U spomenutim selima publika je uvijek toplo i srdačno primala glumce. Publika u seoskim sredinama uglavnom je potjecala iz nižih društvenih slojeva, no kako je vrijeme prolazilo, stvorila se publika koja koncentrirano prati predstave. Možemo reći kako je kazališna publika dio dvosmjerne interakcije te dok god se požeško kazalište na razini repertoara prilagođavalo promjenama, nije se uočavao problem krize gledatelja. Publika na koju je kazalište između ostaloga ciljalo bila je učenička populacija. No, tu stvari nisu bile idealne. Događao se paradoks, dok su učenici iz Poljoprivrednog tehnikuma (učenici koji su u odgojnom procesu postizali lošije rezultate) redovito i u velikom broju gledali predstave njima namijenjene, s učenicima Gimnazije to nije bio slučaj. Sve to urodilo je člancima između

Uprave Kazališta i ravnatelja Gimnazije koji su se raspravljali preko Požeškog lista. Uprava ističe problem slabe posjećenosti predstava organiziranih za gimnazijalce, koje su sve redom vrijedna književna djela i mnoga dio obvezne lektire. Ravnatelj Gimnazije pak tvrdi da će učenici ići na predstave, no one koje su po njemu korisne za njihov odgojno-obrazovni proces. Ravnatelj ne želi svoje učenike materijalno opteretiti zbog predstava koje njima neće koristiti. Ubrzo nakon toga, u Požeškom listu, ali i među najširim slojevima publike, raspravlja se o opadanju kvalitete predstava i loše sastavljenom repertoaru. Na sjednici Savjeta za prosvjetu smanjuje se iznos sredstava namijenjen kazalištu, odobravaju se sredstva za rad dvaju profesionalnih glumaca i dvoje tehničara. U jesen 1957. godine sve su glasniji prijedlozi o ukidanju profesionalnog kazališta, a kako su financijska sredstva sve veći problem, ne donosi se niti plan repertoara. U Požeškom listu od 7. ožujka 1957. godine objavljen je članak pod naslovom »Odluka, Požega bez kazališta«. Prema Vlašić (2016) odluka o ukidanju kazališta se kasnije po medijima obrazlagala činjenicom kako je kazalište u desetogodišnjem djelovanju dobilo 23,5 milijuna dinara što nije opravdalo kvalitetom predstava. Ta tvrdnja ne stoji pogotovo ako se osvrnemo posebice na prvih pet godina djelovanja profesionalnog kazališta, broj odigranih predstava, broj gledatelja te kritičke osvrte nakon premijernih izvedbi. Na početku sezone 1957./58. osniva se Amatersko kazalište pa time završava razdoblje djelovanja profesionalnog kazališta u Požegi. U pet zlatnih kazališnih godina te ostalih nešto manje uspješnih, možemo govoriti o egzaktnom i imponantnom broju gledatelja jer publike kazališta ne postoje same po sebi, ne postoje po samoj prirodi stvari, publike se nužno stvaraju. Zahvaljujući kulturnoj i repertoarnoj politici kazališta, stvorena je publika koja je u interakciji s kazalištem opravdala postojanje profesionalnog kazališta u Požegi, a ono se, nakon što je ugašeno, godinama nije izdiglo iznad razine amaterizma. Posljednjeg desetljeća u Požegi događaju se vlastite kazališne produkcije s profesionalnim glumcima što daje nadu u novu budućnost kazališta u Požegi.

3.2. Trenutno stanje Gradskog kazališta Požega

Na službenoj internetskoj stranici Gradskog kazališta Požega možemo pronaći podatke vezane za trenutno stanje kazališta. Vlasnik i osnivač Gradskog kazališta Požega je Grad Požega. Kazalište predstavlja i zastupa ravnatelj Kazališta, a tijela upravljanja Kazalištem su ravnatelj i Upravno vijeće. U kazalištu se ustrojavaju sljedeći odjeli:

- a) Umjetničko-produkcijski i edukacijski odjel
- b) Administrativno-računovodstveni odjel
- c) Propagandno-informacijski
- d) Tehnički odjel

Djelatnost Gradskog kazališta Požega (GKP) obuhvaća edukaciju mladih i odraslih radom Male škole kazališta (MŠK), Srednjoškolske kazališne družine (SKAD) te odraslih amatera. Amatersku produkciju, profesionalnu produkciju i koprodukciju, kao i produkciju pokaznih predstava te glazbeno-scenskih uprizorenja. Ciljani broj premijera po sezoni je šest - što profesionalnih, što amaterskih. S obzirom na to kako nema vlastiti ansambl, Kazalište vlastitu produkciju gradi temeljem principa "učenja kazališta", odnosno sretnim spajanjem stručnih kazališnih gostiju (pedagoga, redatelja, glumaca, dramaturga, scenografa), požeških amatera i bogate literarne baštine Požeštine. Tako nastaju začudne predstave koje po cijeloj Hrvatskoj pronose dobar glas o postojanju kazališne svijesti Požege. Radom Male škole kazališta (MŠK) i Srednjoškolske kazališne družine (SKAD) Kazalište stvara vlastite glumačke potencijale, no isto tako stvara i odgaja kazališnu publiku. Ovakvim pedagoškim radom koji za pojedine polaznike traje i do dvanaest godina Kazalište uspijeva iz svoje sredine svake godine „lansirati“ na Akademiju dramskih umjetnosti po jedno novo ime koje se tijekom godina afirmira na hrvatskoj dramskoj sceni.

Kazališna sezona 2016./2017. započela je premijerom dječje predstave. U koprodukciji s Kazalištem Virovitica nastala je predstava „Palac Sim palac Tam“ prema tekstu Silvije Šesto, a redateljski je na kazališne daske postavlja Damir Mađarić. Priča o djevojčici Sonji i njezina dva palca zapravo je metafora djetinjstva i odrastanja; kao i problema jedne tipične djevojčice od problema u školi do prvog zaljublivanja. Požeška publika odgledala je premijeru 11. rujna 2016.g s početkom u 18.00 h, a na repertoaru Gradskog kazališta namijenjenog školama ova

predstava se igrala tijekom mjeseca listopada. Starijoj pak publici namijenjena je predstava „Istina“ koja u Požegu dovodi provjerenu ekipu Kazališne družine „Glumci u Zagvozdu“ koju čine Vedran Mlikota, Mila Elegović, Hana Hegedušić i Damir Poljičak. Ova predstava o muško-ženskim odnosima, povjerenju, braku, ali i laganju donosi puno humora koji najčešće nastaje kao posljedica nesporazuma. Glumci do kraja drže publiku u napetosti hoće li pobijediti laž ili istina; te treba li uvijek govoriti istinu ili je katkad bolje lagati?! Predstava „Istina“ na repertoaru Gradskog kazališta je bila 23. rujna 2016. s početkom u 20.00 h. Program u listopadu obilježilo je gostovanje HNK iz Zagreba koje 14. listopada gostuje s predstavom „Bella figura“ u kojoj nastupaju Lana Barić, Milan Pleština, Olga Pakalović, Dušan Bučan i Ksenija Marinković. Uz premijerne nastupe, u sezoni 2016./2017. će se reprizirati predstave iz prethodnih sezona:

1. Ephraim Kishon: *Vjenčani list* – predstava za mlade i odrasle
2. Ulrich Hub: *Kod arke u osam* – predstava za cijelu obitelj
3. Braća Grimm: *Postolar i vilenjaci* – predstava za djecu
4. Damir Madarić: *Glumice u zagrljaju* – predstava za odrasle
5. Josip Kozarac: *Tuna Bunjavilo* - predstava za mlade i odrasle
6. Vanja Jovanović i Ivan Pokupić: *U potrazi za dijamantnom suzom* – predstava za djecu i mlade
7. Ingmar Vilkvist: *Helverova noć* – predstava za mlade i odrasle
8. Narodna priča: *Pjetlić i djed* – predstava za djecu

Nadalje, Gradsko kazalište Požega je nakon dugogodišnje pauze ponovno počelo intenzivno gostovati u kazalištima diljem Hrvatske i na festivalima. Nakon kultnog *Vjenčanog lista* koji je repriziran 19 puta, kazalište se ponovno vinulo u visine svojih početaka od 1995. godine. Može se pohvaliti i brojkom od 20 gostovanja po sezoni što je izvrstan rezultat. I u 2017. godini cilj kazališta je održivost gostovanja, ali i njihovo povećanje.

Kraj sezone 2016./2017. predviđen je 30. lipnja 2017. Kao sažetak rada, na kraju sezone izdaju se kazališne novine koje su osvrn na prethodnu sezonu.

3.2.1. Kazlado

Kazlado je 3. kazališni susret školskih dramskih skupina Požeško-slavonske županije. Ideja je da se ovom kazališnom manifestacijom okupi sve školske dramske skupine Požeško-slavonske županije kako bi svoje pokazne predstave izvele u kazalištu, na kazališnim daskama, jedni pred

drugima, ali i pred stručnim žirijem koji bi ocijenio njihove izvedbe jer većina njih svoje pokazne predstave i igrokaze izvede najčešće jedanput, a u njihovo nastajanje ulože velik trud, svoje slobodno vrijeme te ljubav prema glumi i kazalištu uopće. U sklopu toga Gradsko kazalište Požega organizirati će okrugle stolove s poznatim redateljima, radionice za djecu i nastavnike s dramskim pedagogima, druženje s glumcima, a sve s ciljem odgajanja publike i poticanja razvoja kazališne djelatnosti. Manifestacija je i natjecateljskog tipa gdje stručni žiri odabire najbolju izvedbu iz redova osnovnih i srednjih škola. Zbog kazališne tradicije Zlatne Doline koja postoji već 300 godina ovu smo manifestaciju nazvali KaZlaDo – kazalište Zlatna Dolina. Na službenoj internetskoj stranici Gradskog kazališta Požega dostupni su nam podatci o prethodna dva Kazlada, dok izvještaj o Kazladu 2017. nije dostupan još uvijek.

2. Festival dramskih skupina osnovnih i srednjih škola “KaZlaDo” 2016. se održava tijekom dva festivalska dana gdje će svoje kazališne uratke predstaviti 140 sudionika iz 11 osnovnih i srednjih škola Požeško-slavonske županije. Kazalište je nezamislivo bez dobre predstave ali i bez dobre publike. KaZlaDo je dobro polazište i za jedno i za drugo, jer uz mogućnost prezentacije, mladi sudionici i njihovi mentori dobit će i stručne savjete te podršku vrhunskih profesionalaca koji čine stručno povjerenstvo za odabir najbolje predstave, ali ujedno su i predavači na kreativnim radionicama. Ove godine to su poznati glumac Zijad Gračić, redatelj Tomislav Pavković, profesorice s Umjetničke akademije u Osijeku Tamara Kučinović i Požežanka, glumica Marijana Matoković. Poznati glumac Zijad Gračić oduševljen je koncepcijom festivala za koji kako kaže, vjeruje da će u ova dva dana još više približiti prisutnu mladost kazalištu. “Na ovaj način se odgajaju i budući glumci, i kvalitetna kazališna publika ali na koncu i kvalitetni ljudi za naše društvo. To je od izuzetne vrijednosti, jedna odgovorna prva zadaća. Mene je moj profesionalni život odveo i u pedagogiju pa imam deset godina iskustva rada na akademiji i kažem, ovo je jedna izuzetno vrijedna i korisna stvar. Po meni, kako ja to doživljavam, a bio sam u nekoliko navrata članom povjerenstava i u Zagrebu, iz uvjerenja govorim – po meni tko god je danas i sutra ovdje blizu kazališta pobjednik. Ovo su sadržaji vezani za kulturu, to je nadgradnja, to je prava vrijednost,” rekao je Gračić.

3.2.2. Kafe

Kafe je također požeški kazališni festival za djecu, mlade i odrasle. Festival traje 7 dana, a održava se u sklopu projekta Ljeto u kazalištu. Festival se kao takav treći put organizira u Požegi i okolici. Cilj je privlačenje i odgajanje publike, regionalna prepoznatljivost i održivost kazališta. U sedam dana programa u planu su predstave za djecu i mlade, odrasle, koncerti,

izložbe, radionice. Predviđeni termin održavanja festivala za 2017. je od 3. do 9. srpnja.

3.2.3. MŠK

Mala škola kazališta pri Gradskom kazalištu Požega postoji u kontinuitetu od 1996. godine i obuhvaća grupe od dvadeset do trideset sudionika. Cilj formiranja ove skupine bio je usmjeren u dva pravca i to u odgojno-obrazovnom i kulturnom djelovanju. Kako možemo pročitati na službenoj internetskoj stranici kazališta, zadatak Male škole je usmjereno i svrsishodno utrošeno slobodno vrijeme koje utire put k pravilnom rješavanju problema protiv svih oblika ovisnosti, brigom za populaciju s posebnim potrebama, izgradnjom pojačane osjetljivosti za sve probleme, kao i skrb o darovitoj djeci kako bi njihove sposobnosti došle do punog izražaja. Također, jedan od zadataka je trajno raditi na osobnom razvoju i stvarati zaljubljenike i poklonike kazališta. Proteklih godina „mali kazalištarci“ bili su vrlo aktivni i s oduševljenjem sudjelovali u kulturnim aktivnostima grada. Tako radeći dva puta tjedno adaptirali su književne tekstove, kreirali svoje samostalne uratke, provodili strukturirane improvizacije, radili po principima Forum teatra, sudjelovali na Europskim dramskim susretima, surađivali s udrugom „Mi“ (Udruga roditelja djece s posebnim potrebama), predstavljali požeško kazalište u drugim gradovima i priredili niz predstava za našu vjernu publiku.

Slavica Jelić, u 10. kazališnim novinama govori o predstavi koju su učenici od 1. do 8. razreda pripremili za vrijeme Božića u kazališnoj sezoni 2013/2014. Kombinirajući više tekstova dječjih igrokaza, sami stvarajući nove sadržaje (scenarije), koristeći učeničke glazbene i plesne mogućnosti, napravljena je božićna priča o običajima proslave Božića nekada i sada. Zaustavljajući na trenutak vrijeme, požeške građane se uvelo u božićne blagdane te se prikazala Bakina božićna priča.

Nadalje, u 11. kazališnim novinama možemo pročitati o djelovanju male škole kazališta u sezoni 2014/2015. Dvadesetak učenika je uz kontinuirani rad i zalaganje pripremio dvije predstave. Tradicionalnu božićnu pod nazivom Vijenac ljubavi, te za kraj kazališne sezone Sunce djever i Neva Nevičica. Budući da je logo požeškog kazališta sunce, učenici su odlučili to posebno naglasiti pa se radila kompletna adaptacija teksta. Učenici su aktivno sudjelovali i u svim ostalim poslovima vezanim za pripremu predstave kao što su priprema glazbe, izrada rekvizita i maski te stvaranje koreografije i plakata.

Prethodna sezona 2015/2016 započela je predstavom U čemu je tajna. Učenici se u predstavi bave dilemama što čitati, zašto čitati, što je to lektira i kakve sve tajne doznajemo iz lektira. Slavica Jelić (voditeljica MŠK) navodi da su kroz predstavu ponudili jedan neobični prijedlog kako bi se olakšao početak bilo kojeg čitanja, usvajanja strategija čitanja i razumijevanja lektirnih tekstova. Gledateljima su ponudili da iz predstave „uzmu“ samo ono što im se sviđa, što ih veseli, argumentirano analizirajući i prezentirajući djela s popisa školske lektire od prvog do osmog razreda. U drugoj predstavi pod nazivom Rođendan iz snova, bavili su se roditeljima i djecom. Govorilo se o odnosu između roditelja i djece, o tome kako je slaba komunikacija između roditelja i djece, kako roditelji danas nemaju vremena za svoje dijete. Kroz predstavu se pokušalo doći do pozitivnog rješenja za dijete ali i za roditelje.

3.2.4. SKAD

Srednjoškolska kazališna družina (SKAD) pri Gradskom kazalištu Požega djeluje od početka rada samoga Kazališta pa i prije službenog osnutka. Godišnje kroz rad SKAD-a prođe u prosjeku četrdesetak mladih ljudi iz većine srednjih škola Požeško-slavonske županije. Prema Gradskom kazalištu Požega osnovni zadatak i cilj rada s mladima je razvijanje kazališne kulture, usvajanje elementarnih znanja o radu u kazalištu dramskim igrama i vježbama; usvajanje osnovnih znanja koja jedan kazališni djelatnik, u prvom redu glumac, mora poznavati. Usvajanje znanja o osnovama rasvjete i tona, izradom rekvizita, šminkanjem te općenito s načinom rada Kazališta. Radom u SKAD-u srednjoškolcima se pružaju uvjeti da kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme, te samokontrolom dovedu svoje ponašanje u socijalno prihvatljiv oblik. Godišnje „skadovci“ uprizore najmanje jednu, a ponekad i više pokaznih predstava te glazbeno-recitatorskih izvedbi. Naravno, ova znanja će poslužiti, ne da se stvori ili nametne mladima iluzija kako će nakon četiri godine biti „veliki“ glumci, već da se igrom inficira mlade ljude kazalištem kako bi kasnije kroz život postali dobra kazališna publika, kazališni amateri, pa čak i profesionalci; te svoj život u potpunosti posvetili kazališnim daskama, kakvih primjera ima već nekoliko.

3.2.5. KAD

Službena stranica Gradskog kazališta Požega nam otkriva da kazališni amaterizam u Požegi vuče svoje korijene iz davnih šezdesetih godina kada je ukinuto profesionalno kazalište i pokrenuto amatersko kazalište. Slobodno se može govoriti o kontinuiranom radu amaterskog ansambla sve do današnjih dana, kada požeški kazališni amateri u današnjem Gradskom kazalištu Požega uprizore najmanje dvije predstave godišnje kao samostalnu produkciju Kazališta. Osim toga, požeški amateri surađuju i na profesionalnim predstavama u požeškoj produkciji u manje zahtjevnim sporednim ulogama. Gradsko kazalište Požega redovito u prosincu priprema blagdansku predstavu za sve one koji žele uz veselu, razigranu i raspjevanu atmosferu svojim mališanima pokloniti dar povodom blagdana Sv. Nikole i Božića. Izvede se dvadesetak predstava, a pogleda ih preko tri tisuće djece, što se organizira preko sindikalnih podružnica, što preko osnovnih škola i vrtića te pojedinačno preko roditelja. Djecu uveseljava raspjevana ekipa požeških glumaca amatera, naravno, na kraju ih pozdravlja i darove dodjeljuje Sv. Nikola ili Djed Božićnjak. Blagdanska predstava požeških amatera postala je vrlo uspješna tradicija požeškog Kazališta.

4. KAZALIŠTE U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Tema kazalište tradicionalna je sastavnica medijske kulture predmeta Hrvatski jezik koja se pojavljuje prvi puta u 2. razredu osnovne škole. Zadaće nastavnoga područja medijska kultura:

1. osposobljavanje za komunikaciju s medijima: kazalištem, filmom, radijem, tiskom, stripom, računalom;

2. primanje (repcija) kazališne predstave, filma, radijske i televizijske emisije; (HNOS, 2006)

Izvanučionička nastava je oblik nastave koji podrazumijeva ostvarivanje planiranih programskih sadržaja izvan škole. U izvanučioničku nastavu spadaju: izleti, ekskurzije, odlasci u kina, kazališta, galerije i druge ustanove, terenska nastava, škola u prirodi i drugi slični organizirani oblici poučavanja/učenja izvan škole. Cilj izvanučioničke nastave je učenje otkrivanjem u neposrednoj životnoj stvarnosti, u kojemu se učenici susreću s prirodnom i kulturnom okolinom, ljudima koji u njoj žive i koji su utjecali na okolinu. Rad izvan škole potiče radost otkrivanja, istraživanja i stvaranja, pogodan je za timski rad, utječe na stvaranje kvalitetnih odnosa unutar odgojno-obrazovne skupine te potiče intelektualna čuvstva. Pri organizaciji ovoga oblika rada valja voditi računa o interesima, mogućnostima i sposobnostima učenika. Izvanučionička nastava treba koristiti mogućnost interdisciplinarnoga povezivanja sadržaja različitih nastavnih predmeta. Pogodnost ovoga oblika nastave jest lakše i brže učenje. Važno je temeljito planiranje aktivnosti izvan učionice, s jasno osmišljenim ciljevima i zadaćama, sadržajno i metodički adekvatno pripremljeno. (HNOS, 2006)

4.1. Dramski odgoj u nastavi Hrvatskoga jezika

Dramska umjetnost, kao i pojam drama, najčešće se poistovjećuje s tekstem namijenjenim kazališnom izvođenju ili sa samim činom izvedbe uprizorenog djela. Međutim, malobrojnima je poznato da dramska aktivnosti nije nužno namijenjena izvođenju pred publikom, ona ima važnu ulogu u učenju, razvoju kreativnosti, osobnom rastu i razvoju i samoizražavanju (Dragović i Balić, 2012, prema Vukojević 2016). Dramska aktivnost koja se koristi za potrebe nastavnog procesa uglavnom ne teži tomu da se pretvori u kazališnu predstavu. Ona predstavlja mjesto susreta učitelja i učenika kao ravnopravnih partnera u igri. Zaokupljeni su jedan s drugim, spremni za suradnju, komunikaciju, doživljaj, reakciju, eksperiment i otkrivanje (Spolin, 1986 prema Vukojević 2016).

Hrvatski jezik objedinjuje pet nastavnih područja: početno čitanje i pisanje, jezik, jezično izražavanje, književnost i medijsku kulturu. U Nastavnom planu i programu ima najveću predviđenu satnicu što ga svrstava u najopsežnije predmete osnovnoškolskog obrazovanja. Osnovni cilj nastave hrvatskog jezika jest praktično osposobljavanje učenika za jezičnu komunikaciju: za primanje i odašiljanje pisanih i govorenih poruka svih funkcionalnih stilova s kojima se učenici susreću u osnovnoškolskoj dobi, što uključuje razumijevanje jezične poruke te oblikovanje zvučne i pisane poruke (Krušić, 2008 prema Vukojević 2016). Međutim, u nastavi jezika na početku školovanja previše se naglašava važnost lingvističkog i kognitivističkog aspekta, a zanemaruje se razvoj općih komunikacijskih sposobnosti i jezičnih djelatnosti, bogaćenje rječnika, usvajanje rečeničnog ustroja i poticanje jezičnog izraza (Pavličević-Franić i Aladrović, 2008 prema Vukojević 2016). U nižim razredima osnovne škole nastava hrvatskog jezika trebala bi koncepcijsko-programski biti zamišljena kao učenje imanentne funkcionalne gramatike i pravopisa, a temeljna zadaća zasnivala bi se na razvoju jezičnih sposobnosti slušanja, govorenja, čitanja, pisanja i izražavanja (Težak, 1998 prema Vukojević 2016).

Provedena istraživanja u svijetu (Wagner, 1998; Holden, 1981; Fernandez i Coil, 1986; Wan Yee, 1990; Hertzber, 1999; Richard i Rogers, 2001; Moore, 2004; Maley i Duff, 2005; Kratochvil, 2006; Cremin, Goouch, Blakemore, Goff i Macdonald, 2006; Even, 2008; Fuentes, 2010; Maden, 2012) su pokazala da se primjenom dramskih postupaka otvara mogućnost: integracije jezičnih vještina govorenja, čitanja, pisanja i slušanja na prirodan način, objedinjavanja verbalnih i neverbalnih komunikacijskih elemenata, odnosno ponovnog uspostavljanja ravnoteže između fizičkog i intelektualnog pamćenja/učenja-učenja cijelim tijelom, svraćanja pozornosti na osjećaje, mišljenje, oslanjajući se tako i na afektivno i kognitivno učenje, potpuna kontekstualizacija jezika unutar grupe koja uči, podizanja svijesti o sebi i drugima i samouvjerenosti što vrlo pozitivno djeluje na motivaciju za učenje, prenošenja odgovornosti za učenje s nastavnika na učenika, otvaranja prostora za kreativno mišljenje te poticanje „rizičnih situacija“ na kojima se i zasniva uspješno učenje jezika, stvaranja dobre grupne dinamike te rad u pozitivnoj, stimulativnoj i ugodnoj atmosferi te izvođenja u različitim uvjetima rada (nema potrebe za dodatnim pomagalima, potrebni su samo ljudi koji uče). (Vukojević, 2016)

Dramski postupci mogu pomoći u realizaciji ciljeva i zadaća pojedinih nastavnih područja predmeta Hrvatski jezik. Mogu potaknuti učenike na snalaženje u svakodnevnim priopćajnim situacijama, pomažu ovladavanju jezičnim sredstvima potrebnim za uspješnu komunikaciju i

usvajanje hrvatskoga jezičnoga standarda, razviti sposobnosti izražavanja doživljaja, osjećaja, misli i stavova, potaknuti stvaranje uspješne usmene komunikacije u skladu sa svim jezičnim normama, pomoći u recepciji književnih djela i razvoju osjetljivosti za umjetničku riječ te osigurati kvalitetnu komunikaciju sa svim medijima, pogotovo recepcijom kazališne predstave ili filma (Lugomer i sur., 2008 prema Vukojević 2016).

5. EMPIRIJSKI DIO

5.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je ispitati volju, poticaj te dostupnost odlaska u kazalište učenika u školama u Požegi i okolici.

5.1.1. Pretpostavka istraživanja

Očekuje se da će istraživanje pokazati da odlazak u kazalište pozitivno utječe na učenikovu motivaciju u daljnjem radu na satu Hrvatskog jezika. Ankete će dati odgovore na pitanja o interesima djece za odlaskom u kazališta te o njihovom iskustvu s kazalištem.

5.2. Zadatci istraživanja

- Proučiti literaturu koja govori o utjecaju kazališta na nastavu Hrvatskog jezika, literaturu o povijesti kazališta u Požegi
- Sastaviti instrument pomoću kojeg će se izvršiti istraživanje
- Izraditi
- Otkriti učenikove interese za odlazak u kazalište
- Ukazati na važnost dostupnosti svim učenicima odlazak u kazalište
- Provesti anketu među učenicima

5.3. Postupak, uzorak i instrument istraživanja

Istraživanje je provedeno od 22. do 26. svibnja. Postupak na kojem se temelji ovo istraživanje je anketiranje, a instrument prikupljanja podataka je anketa. Anketa je provedena između učenika 2., 3. i 4. razreda iz 4 škole: Osnovna škola „Dobriša Cesarić“ u Požegi, Katolička osnovna škola u Požegi, Osnovna škola „Mladost“ Jakšić, Osnovna škola Dragutina Lermana Brestovac. Anketa za učenike sadržava pitanja vezana uz navike odlaska u kazalište, kada su se prvi put susreli s pojmom kazalište, znaju li što je to kazalište, sviđa li im se odlazak u kazalište. Ankete su anonimne i učenici su ju ispunili uz prethodni pristanak učitelja i roditelja. Znanstvena paradigma na kojoj se temelji rad je pozitivizam. Istraživanje je prema trajanju transverzalno jer istražuje presjek pojave (odlazak u kazalište) u određenom trenutku (trenutku provođenja ankete). Prema mjestu provođenja, istraživanje je empirijsko jer se temelji na

prikupljanju, proučavanju i tumačenju podataka iz stvarnosti. Istraživanje je primijenjeno jer proučava problem i situaciju u stvarnosti.

5.4. Rezultati istraživanja

Anketu su ispunili sveukupno 284 učenika iz 4 škole gore navedene. Osnovna škola Dobriša Cesarić i Katolička osnovna škola se nalaze u gradu tj. to su gradske škole. Osnovna škola Mladost iz Jakšića te Osnovna škola Dragutina Lermana iz Brestovca su škole koje se nalaze izvan Požege, samim time, nalaze se i izvan mjesta u kojemu je kazalište. Ovim istraživanjem, uz to što želim otkriti učenikove interese za odlazak u kazalište, želim uvidjeti postoji li razlika u odlasku, interesu i volji učenika gradskih škola te učenika škola izvan grada.

Prvo pitanje ankete bilo je: znaš li što je kazalište? 96 od 96 učenika općinskih škola je potvrdno odgovorilo na to pitanje što možemo vidjeti iz grafa 1. 185 od 188 učenika gradskih škola je također odgovorilo sa da, što se može vidjeti iz grafa 2.

Graf 1. Odgovori učenika općinskih škola na 1. pitanje ankete

Graf 2. Odgovori učenika gradskih škola na 1. pitanje ankete

Drugo pitanje ankete je glasilo: Jesi li ikada bio/bila u kazalištu? Učenici općinskih škola su svi potvrdno odgovorili na postavljeno pitanje što možemo vidjeti na grafu 3. Učenici gradskih škola također su potvrdno odgovorili na ovo pitanje što je prikazano na grafu 4.

Graf 3. Odgovori učenika općinskih škola na 2. pitanje ankete

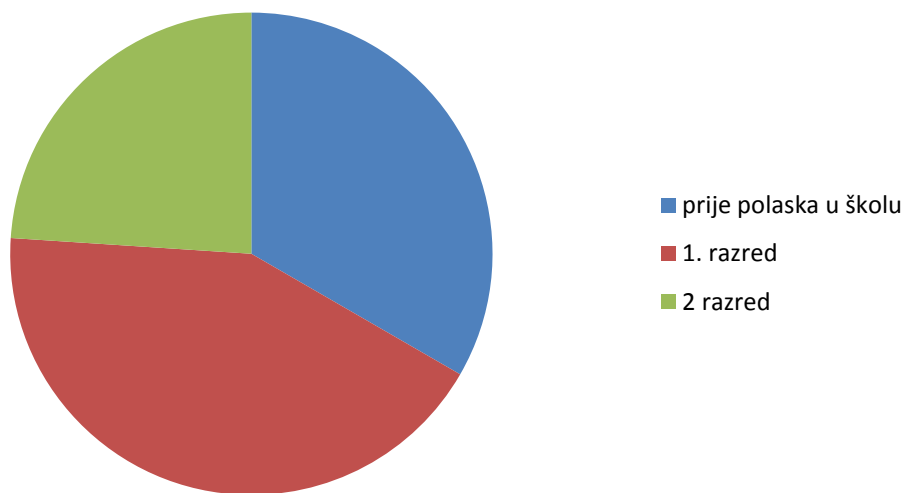

Graf 4. Odgovori učenika gradskih škola na 2. pitanje ankete

Po odgovorima učenika možemo vidjeti da velika većina njih prepoznaje pojam kazališta. 3 učenika su odgovorila kako ne znaju što je to kazalište, no s obzirom da su svi učenici na pitanje: Jesi li ikada bio u kazalištu? odgovorili potvrdno može se zaključiti da svi učenici znaju što je to kazalište. Možda ne znaju točnu definiciju koju koristimo za kazalište, no sa sigurnošću svaki učenik zna što je kazalište i svaki ispitanik je bar jedanput bio u kazalištu.

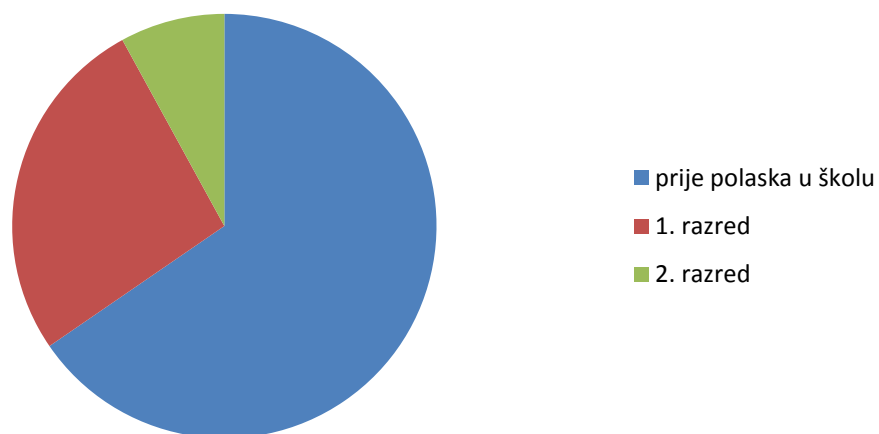
Treće pitanje se nadovezuje na drugo, a glasi: Ako jesi, kada si prvi puta posjetio/la kazalište? Učenici su mogli birati između 3 odgovora: prije nego što sam krenuo/la u školu, 1. razred, 2. razred. Od 96 učenika općinskih škola, 32 učenika je posjetilo kazalište prije nego su krenuli u školu, 41 učenik je posjetio kazalište u 1. razredu, dok je 23 učenika posjetilo kazalište tek u 2. razredu. Ove podatke možemo vidjeti na grafu 5. U gradskim školama je pak malo drugačija situacija. Od 188 učenika, 123 učenika su posjetili kazalište prije nego su krenuli u školu, 50 učenika je prvi puta posjetilo kazalište u 1. razredu, dok je 15 učenika posjetilo kazalište tek u 2. razredu.

Kada si prvi puta posjetio/posjetila kazalište?

Graf 5. Odgovori učenika općinskih škola na 3. pitanje ankete

Kada si prvi puta posjetio/posjetila kazalište?

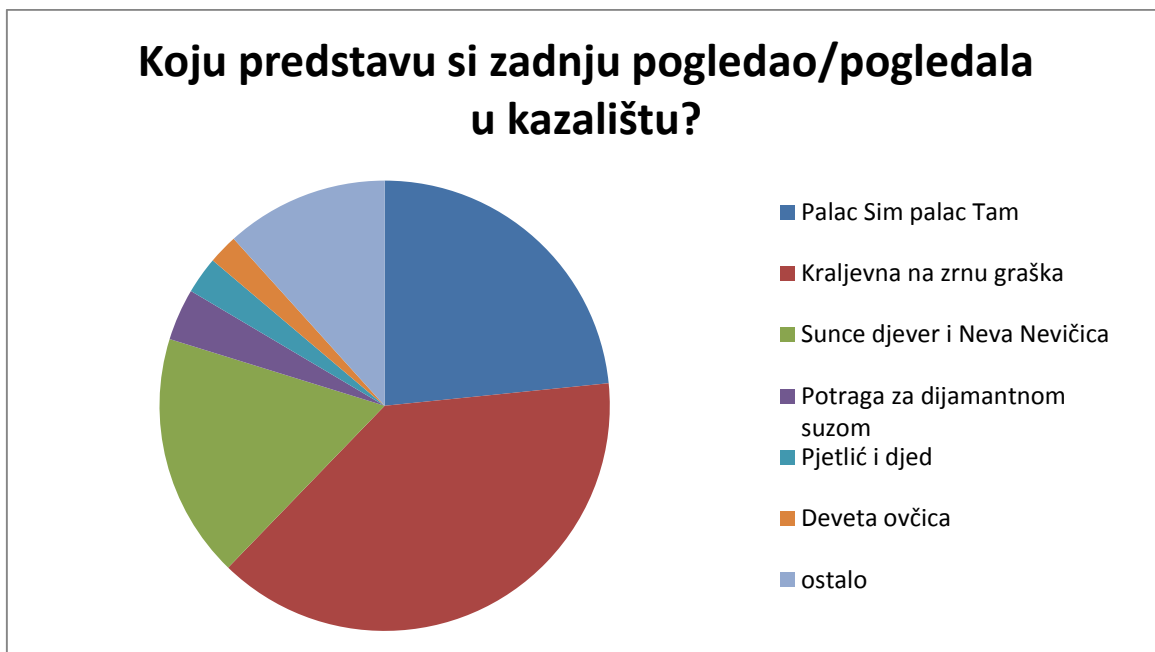
Graf 6. Odgovori učenika gradskih škola na 3. pitanje ankete

Treće pitanje nam otkriva kako se učenici gradskih škola susreću s kazalištem puno prije nego učenici općinskih škola. 65% učenika gradskih škola je bilo u kazalištu prije nego su krenuli u školu, dok 33% učenika općinskih škola je također bilo u kazalištu prije nego su krenuli u školu. Razlika u postotcima je velika. Jedan od razloga što su učenici gradskih škola posjetili kazalište već u predškolskoj dobi je vrtić. Učenici općinskih škola nemaju toliko izbora vrtića kao u gradu, te ih većina ni ne pohađa vrtić do trenutka kada su obavezni pohađati vrtić zbog predškolskog odgoja.

U četvrtom pitanju sam od učenika zatražila da mi odgovore koju predstavu su posljednju pogledali u kazalištu. Odgovori su bili razni. U općinskim školama ističe se predstava Palac Sim palac Tam te predstava Kraljevna na zrnju graška. Određene podatke možemo vidjeti na grafu 7. U gradskim školama situacija je slična, uz ove dvije predstave ističe se i predstava Sunce djever i Neva Nevičica. Sve predstave koje su učenici gradskih škola istaknuli možemo vidjeti na grafu 8.

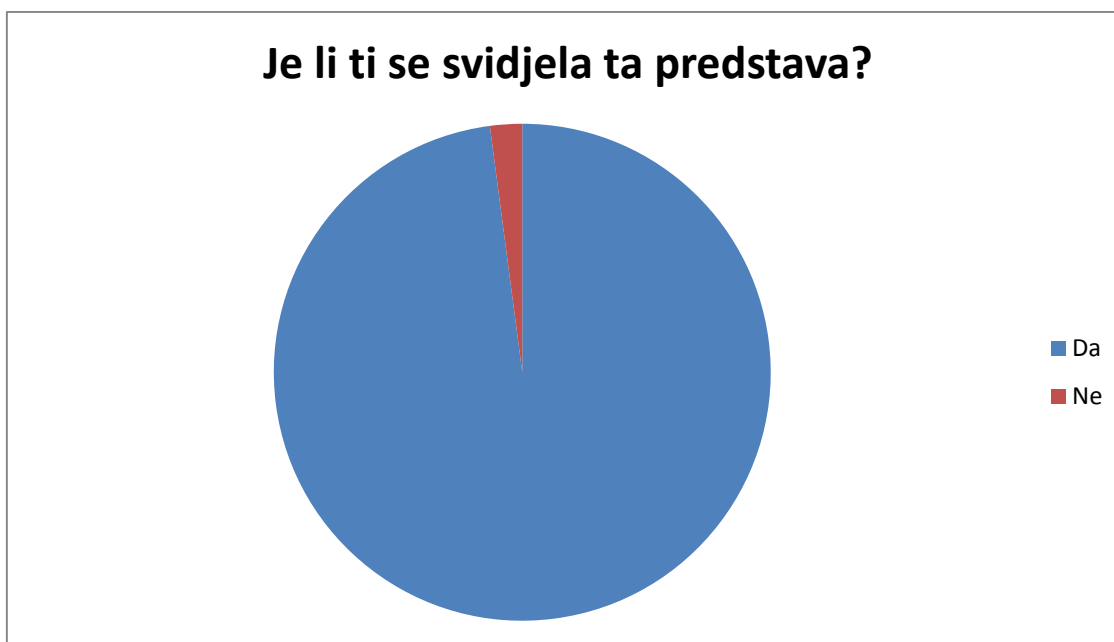

Graf 7. Odgovori učenika općinskih škola na 4. pitanje ankete

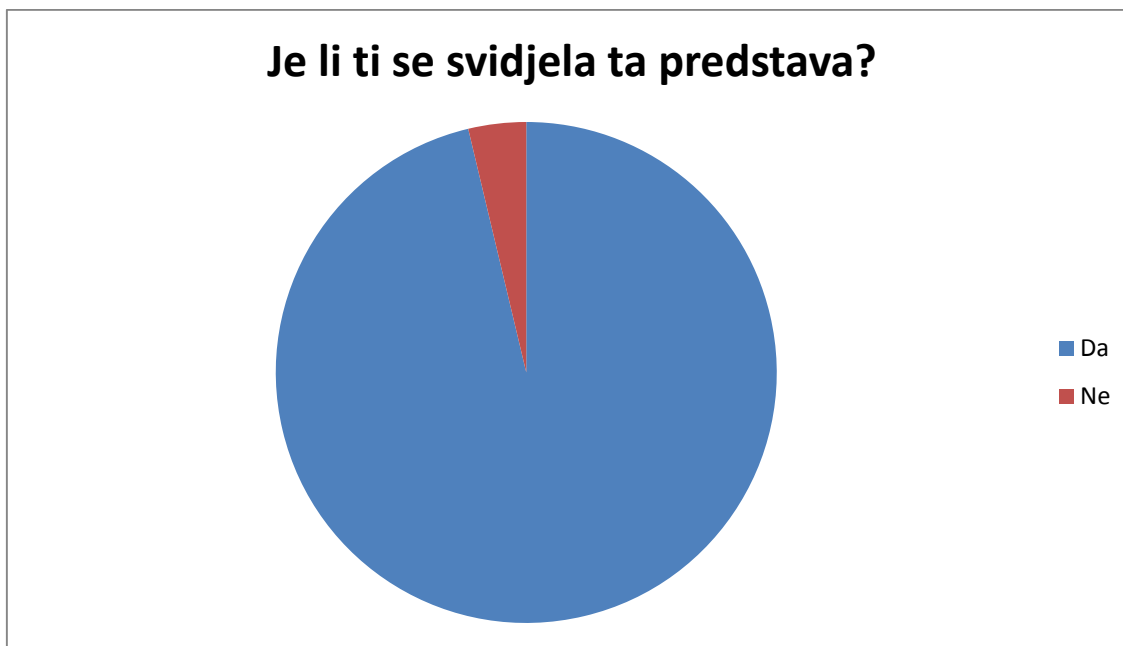

Graf 8. Odgovori učenika gradskih škola na 4. pitanje ankete

Peto pitanja ankete se nadovezuje na četvrto i glasi: Je li ti se svidjela ta predstava? Od 96 učenika općinskih škola, 94 ih je dalo potvrđan odgovor. Grafički prikaz se nalazi pod imenom Graf 9. Na isto pitanje, od 188 učenika gradskih škola, 7 učenika je dalo negativan odgovor. Grafički prikaz je pod imenom Graf 10.

Graf 9. Odgovori učenika općinskih škola na 5. pitanje ankete

Graf 10. Odgovori učenika gradskih škola na 5. pitanje ankete

Na grafovima 7 i 8 možemo vidjeti popis predstava koje su učenici pogledali. Sve predstave, osim jedne (Deveta ovčica) su pogledane u Gradskom kazalištu Požega. Možemo vidjeti da kod učenika općinskih škola imamo samo dva izbora. Dvije predstave koje su učenici naveli su predstave koje su zajednički s razredom išli pogledati. Predstava Palac Sim palac Tam se prikazivala početkom kazališne sezone. Taj podatak nam otkriva kako učenici nisu posjetili kazalište od početka školske godine. Kod učenika gradskih škola, situacija je malo bolja. Naime, imamo više raznovrsnosti predstava što nam govori da učenici idu u kazalište i izvan škole. Zabrinjavajući podatak je da postoji i veliki postotak, 23% učenika gradskih škola, koji su naveli predstavu Palac Sim palac Tam kao zadnju pogledanu predstavu. Na grafovima 9 i 10 možemo vidjeti da većina učenika uživa u odgledanim predstavama. 3% učenika, bilo gradskih bilo općinskih škola, je odgovorilo da im se nije svidjela odgledana predstava.

Šesto pitanje ankete glasi: Voliš li ići u kazalište? Učenicima su bili ponuđeni odgovori da i ne. 93 učenika od 96 učenika općinskih škola je odgovorilo kako vole ići u kazalište. Taj podatak možemo vidjeti na grafu 11. 177 učenika od 188 učenika gradskih škola je potvrdilo da voli ići u kazalište, 10 ih je odgovorilo ne, dok je jedan učenik/učenica odgovorio tako-tako. Podatke možemo vidjeti na grafu 12.

Graf 11. Odgovori učenika općinskih škola na 6. pitanje ankete

Graf 12. Odgovori učenika gradskih škola na 6. pitanje ankete

Sedim pitanjem u anketi sam željela provjeriti bude li učenicima dosadno u kazalištu. Učenici su imali na izbor odgovore da ili ne. Od 96 učenika općinskih škola, 12 učenika je napisalo kako im bude dosadno u kazalištu. Grafički prikaz učeničkih odgovora se nalazi na grafu 13. Od 188 učenika gradskih škola, 29 učenika je napisalo kako im bude dosadno u kazalištu dok su 2 odgovora bila ponekad. Grafički prikaz se nalazi na grafu 14.

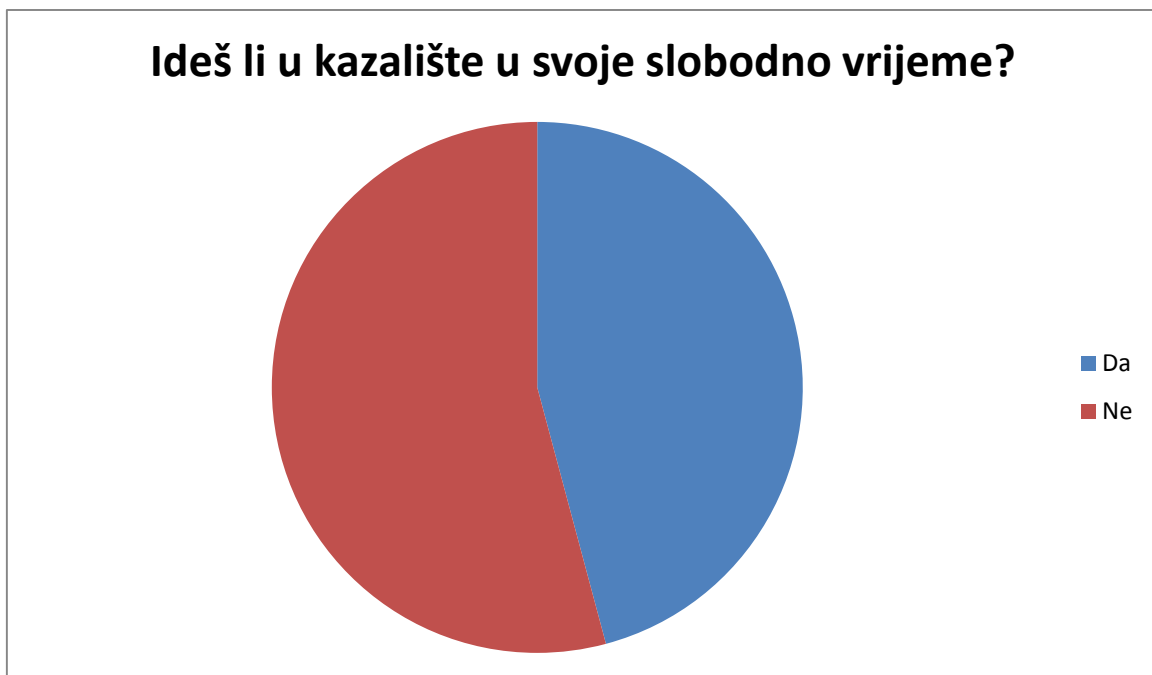
Graf 13. Odgovori učenika općinskih škola na 7. pitanje ankete

Graf 14. Odgovori učenika gradskih škola na 7. pitanje ankete

Šesto i sedmo pitanje ankete su dosta slični no ipak postoji razlika u učeničkim odgovorima. Većina učenika je napisala kako voli ići u kazalište, 3 učenika općinskih škola su napisali kako ne vole ići u kazalište dok je 12 učenika napisalo kako im bude dosadno u kazalištu. Ipak, 9 učenika od tih 12 kojima bude dosadno, voli ići u kazalište. Možemo pretpostaviti da im se neka predstava nije svidjela te su iz toga razloga napisali kako im bude dosadno u kazalištu. Slična situacija je i kod učenika gradskih škola. 11 učenika je odgovorilo kako ne vole ići u kazalište, dok je 29 učenika odgovorilo da im bude dosadno u kazalištu.

Osmim pitanjem ankete sam željela provjeriti idu li učenici u kazalište izvan škole. Učenicima su bili ponuđeni odgovori da ili ne. Od 96 učenika općinskih škola, 44 ih je odgovorilo kako idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme. Podatke možemo vidjeti na grafu 15. Od 188 učenika gradskih škola, 63 učenika su odgovorili kako idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme. Podatke možemo vidjeti na grafu 16.

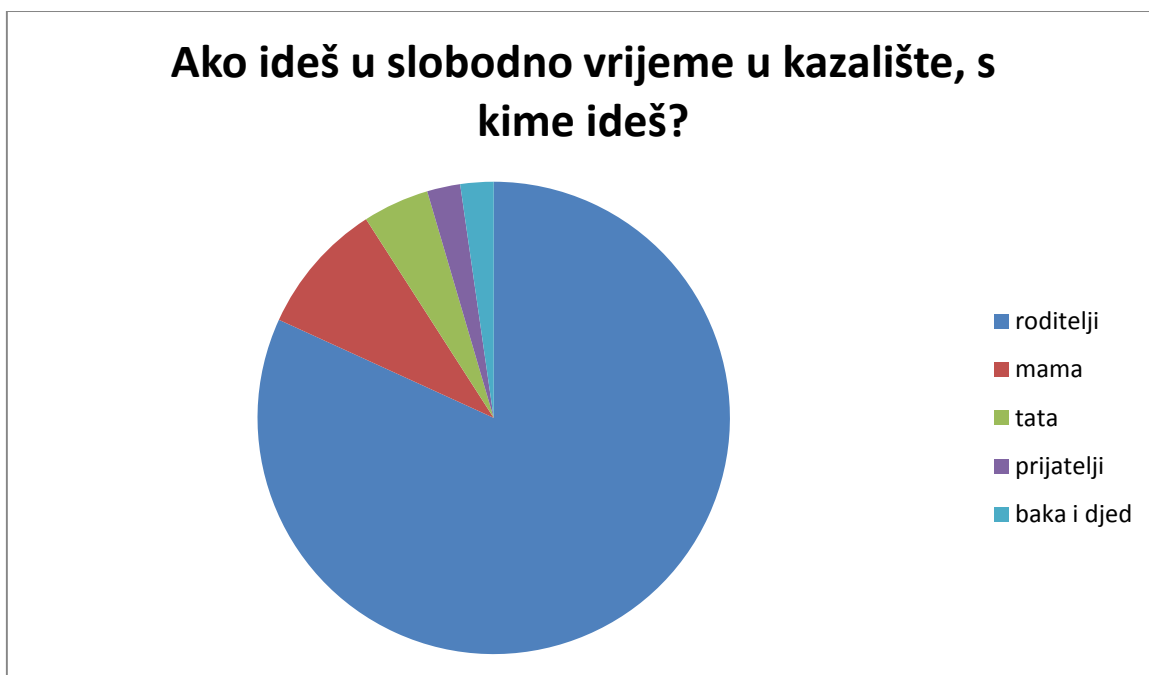

Graf 15. Odgovori učenika općinskih škola na 8. pitanje ankete

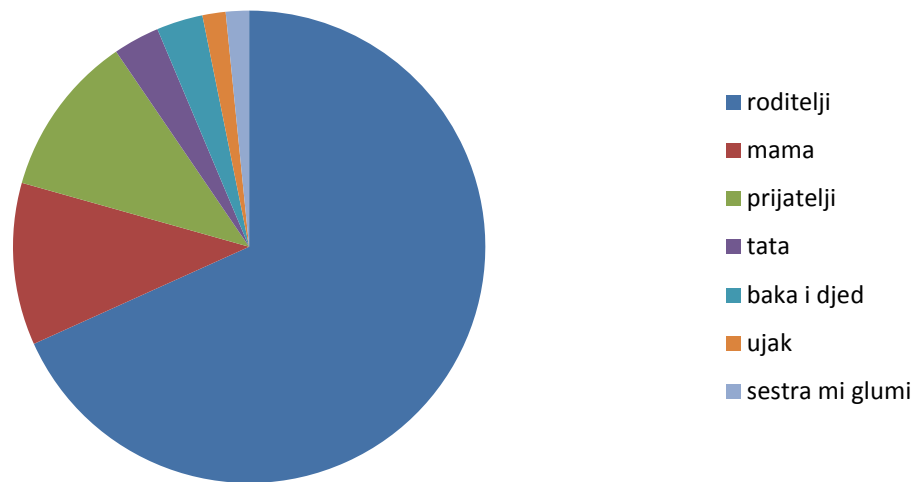
Graf 16. Odgovori učenika gradskih škola na 8. pitanje ankete

Ako su učenici odgovorili potvrdno na osmo pitanje, u posljednjem, devetom pitanju su trebali napisati s kime idu u kazalište u slobodno vrijeme. Većina učenika, bilo općinskih ili gradskih škola su napisali da u svoje slobodno vrijeme idu s roditeljima u kazalište. Ostale navedene odgovore učenika općinskih škola možemo vidjeti na grafu 17, dok odgovore učenika gradskih škola možemo vidjeti na grafu 18.

Graf 17. Odgovori učenika općinskih škola na 9. pitanje ankete

Ako ideš u slobodno vrijeme u kazalište, s kime ideš?

Graf 18. Odgovori učenika gradskih škola na 9. pitanje ankete

Kao što možemo vidjeti po učeničkim odgovorima na osmo pitanje, rezultati su zapravo poražavajući. Malo manje od polovine učenika općinskih škola odlazi u kazalište u svoje slobodno vrijeme. S druge strane, kada su učenici upitani koju predstavu su posljednju pogledali zaključili smo da pojedini učenici nisu bili u kazalištu od početka školske godine. Ne možemo poreći da učenici idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme, no ipak je to nedovoljno i rijetko. Iznenadjući su odgovori učenika gradskih škola, 33% učenika gradskih škola ide u kazalište u svoje slobodno vrijeme. Smatram da je to premali postotak s obzirom da Požeško gradsko kazalište ima otprilike 4 predstave po sezoni za djecu i mlade. Mislim da roditelji nisu svjesni koliki potencijal mogu iskoristiti, a sve u korist njihove djece. Odgovori učenika na deveto pitanje ankete nisu iznenadjući. Ako idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme, učenici u većini slučajeva idu sa svojim roditeljima, obitelji ili prijateljima.

6. ZAKLJUČAK

Po odgovorima učenika možemo vidjeti da velika većina njih prepoznaje pojam kazališta. Iako su 3 učenika odgovorila kako ne znaju što je to kazalište, svi učenici su potvrdno odgovorili na pitanje: Jesi li ikada bio u kazalištu? Može se zaključiti da svi učenici znaju što je to kazalište. Možda ne znaju točnu definiciju koju koristimo za kazalište, no sa sigurnošću svaki učenik zna što je kazalište i svaki ispitanik učenik je bar jedanput bio u kazalištu. Ovaj podatak je zapravo očekivan jer svaki učenik u 2. razredu i nadalje treba biti dobro upoznat s kazalištem. Treće pitanje nam otkriva kako se učenici gradskih škola susreću s kazalištem puno prije nego učenici općinskih škola. 65% učenika gradskih škola je bilo u kazalištu prije nego su krenuli u školu, dok je 33% učenika općinskih škola također bilo u kazalištu prije nego su krenuli u školu. Razlika u postotcima je velika. Jedan od razloga što su učenici gradskih škola posjetili kazalište već u predškolskoj dobi je vrtić. Učenici općinskih škola nemaju toliko izbora vrtića kao u gradu, te ih većina ni ne pohađa vrtić do trenutka kada su ga obavezni pohađati zbog predškolskog odgoja. Dakle, većina učenika općinskih škola ovisi o roditeljima tj. obitelji da ih upoznaju s kazalištem. U većini slučajeva to ne bude tako, roditelji ne odlaze u kazalište sa svojom djecom zbog raznih obaveza ili drugih razloga, te se djeca upoznaju s kazalištem tek u 1. razredu osnovne škole. Ovakva situacija ne bi trebala biti, učenici se trebaju upoznati s kazalištem puno prije s obzirom da smo već utvrdili pozitivan utjecaj kazališta na razvoj učenika. Pomoću učeničkih odgovora na četvrto pitanje dobili smo popis predstava koje su učenici pogledali. Sve predstave, osim jedne (Deveta ovčica) su pogledane u Gradskom kazalištu Požega. Možemo vidjeti da kod učenika općinskih škola imamo samo dva izbora. Dvije predstave koje su učenici naveli su predstave koje su zajednički s razredom išli pogledati. Predstava Palac Sim palac Tam se prikazivala početkom kazališne sezone. Taj podatak nam otkriva kako učenici nisu posjetili kazalište od početka školske godine. Također, taj podatak nam otkriva kako su učenici samo jednom posjetili kazalište u školskoj godini što je poražavajuće. U razgovoru s učiteljicom jedne općinske škole doznala sam kako najveći problem u odlasku u kazalište predstavlja prijevoz učenika. Ponekad ne mogu dobiti prijevoz u točno određenom trenutku kada im treba za prijevoz do grada odnosno kazališta. Rezultat toga je da se na kraju odustane od odlaska u kazalište. Kod učenika gradskih škola, situacija je malo bolja. Naime, imamo više raznovrsnosti predstava što nam govori da učenici idu u kazalište i izvan škole. Zabrinjavajući podatak je da postoji i veliki postotak, 23% učenika gradskih škola, koji su naveli predstavu Palac Sim palac Tam kao zadnju pogledanu predstavu. Na grafovima

9 i 10 možemo vidjeti da većina učenika uživa u odgledanim predstavama. 3% učenika, bilo gradskih bilo općinskih škola, je odgovorilo da im se nije svidjela odgledana predstava. Šesto i sedmo pitanje ankete su slični no ipak postoji razlika u učeničkim odgovorima. Većina učenika je napisala kako voli ići u kazalište, 3 učenika općinskih škola su napisali kako ne vole ići u kazalište dok je 12 učenika napisalo kako im bude dosadno u kazalištu. Ipak, 9 učenika od tih 12 kojima bude dosadno, voli ići u kazalište. Možemo pretpostaviti da im se neka predstava nije svidjela te su iz toga razloga napisali kako im bude dosadno u kazalištu. Slična situacija je i kod učenika gradskih škola. 11 učenika je odgovorilo kako ne vole ići u kazalište, dok je 29 učenika odgovorilo da im bude dosadno u kazalištu. Rezultat učeničke dosade u kazalištu je taj što se, pogotovo u općinskim školama, prakticira odlazak u kazalište cijele škole. Kada se uspije organizirati prijevoz učenika do kazališta, tada u kazalište odlaze svi razredi. Neke predstave ne mogu jednako utjecati i ostaviti jednak dojam na učenike mlađe školske dobi i učenike starije školske dobi. Nadalje, kao što možemo vidjeti po učeničkim odgovorima na osmo pitanje, rezultati su zapravo poražavajući. Malo manje od polovine učenika općinskih škola odlazi u kazalište u svoje slobodno vrijeme. S druge strane, kada su učenici upitani koju predstavu su posljednju pogledali zaključili smo da pojedini učenici nisu bili u kazalištu od početka školske godine. Ne možemo poreći da učenici idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme, no ipak je to nedovoljno i rijetko. Iznenađujući su odgovori učenika gradskih škola, 33% učenika gradskih škola ide u kazalište u svoje slobodno vrijeme. To je premali postotak s obzirom da Požeško gradsko kazalište ima otprilike 4 predstave po sezoni za djecu i mlade. Mislim da roditelji nisu svjesni koliki potencijal mogu iskoristiti, a sve u korist njihove djece. Odgovori učenika na deveto pitanje ankete nisu iznenađujući. Ako idu u kazalište u svoje slobodno vrijeme, učenici u većini slučajeva idu sa svojim roditeljima, obitelji ili prijateljima. Nakon prikupljenih podataka možemo utvrditi kako učenici gradskih škola u Požegi imaju veću dostupnost odlaska u kazalište od učenika općinskih škola. Općinske škole ovise o jednom bitnom faktoru – prijevozu. To je naravno problem koji se lako može riješiti, no opet ostavlja se sa strane, odgađa se, a jedini koji pate zbog te odluke su učenici. Učenici požeških škola vole ići u kazalište, vole gledati predstave koje su im omogućene tijekom cijele kazališne sezone. Jedini problem je taj što ni roditelji ni učitelji/ce ne smatraju odlazak u kazalište dovoljno bitnim pa se iz tog razloga učenike vodi u kazalište jednom ili dva puta godišnje.

LITERATURA

Batušić, N. (1991). *Uvod u teatrologiju*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.

Gradsko kazalište Požega. (2014). *Kazališne novine, br. 10*. Požega: Udo reklame

Gradsko kazalište Požega. (2015). *Kazališne novine, br. 11*. Požega: Udo reklame

Kazalište Požega. (1953). *Povodom 5-godišnjice Kazališta Požega [brošura]*. Požega

Matić, T. (1935). *Isusovačke škole u Požegi, (1698.- 1773.): Vrela i prinosi. Zbornik za povijest isusovačkog reda u Hrvatskoj, sv.5*. Sarajevo

Mijatović, D. (2009). *Povijest 1, udžbenik za 1. razred gimnazije*. Zagreb: Alfa

Nastavni plan i program HNOS-a, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.

Požeški list (1954). *18. veljače*. Požega

Požeški list (1957). *7. ožujka*. Požega

Skok, P. (1972). *Etimološki rječnik hrvatskog ili srpskog jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti

Vlašić, V. (2016). Požeško profesionalno kazalište, repertoar i publika. *Dani Hvarškoga kazališta : Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu, Vol. 42, No. 1*, 92-104.

Vukojević, Z. (2016). *Dramski postupci u metodičkom oblikovanju nastave Hrvatskoga jezika u nižim razredima osnovne škole*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.